

STORTINGET

Innst. 498 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra fullmaktskomiteen

Innstilling fra fullmaktskomiteen om riksvalgstyrets avgjørelser av klager ved stortingsvalget 2021

Riksvalgstyrets behandling av klagesakene følger som vedlegg til denne innstillingen.

Til Stortinget

Bakgrunn

Den 8. oktober 2021 vedtok Stortinget å godkjenne alle valgte representanters fullmakter, i samsvar med fullmaktskomiteens tilråding i Innst. 1 S (2021–2022).

I Innst. 344 S (2021–2022) behandlet fullmaktskomiteen riksvalgstyrets avgjørelser av 14 klager på stortingsvalget 2021, hvorav 13 gjaldt protokolleringen av valget. De formelle vilkårene for behandling av klagen var ikke oppfylt, og riksvalgstyret avviste derfor klagen. Ved behandlingen av innstillingen vedtok Stortinget å vedlegge riksvalgstyrets avgjørelser av klagen protokollen.

Stortinget fikk 14. mars 2023 oversendt riksvalgstyrets avgjørelser av samme dag av ytterligere ni klager på stortingsvalget 2021, jf. valgloven § 13-1 fjerde ledd siste punktum. Samtlige klager er fra Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård. Klagen er sendt pr. e-post i tidsrommet 9. oktober til 16. november 2021 og gjelder protokolleringen av stortingsvalget i følgende kommuner: Grue, Lillehammer, Nordre Follo, Trondheim, Flå, Stange, Bjerkreim, Nordkapp og Vågan.

Riksvalgstyret har i samtlige saker sluttet seg til Kommunal- og distriktsdepartementets vurdering og har avvist klagen. Samtlige var fremmet etter klagefristens utløp.

Komiteens merknader

Komiteen viser til at riksvalgstyret behandler klager om gjennomføringen av stortingsvalget som gjelder andre forhold enn stemmerett og retten til å avgi stemme, jf. valgloven § 13-1 fjerde ledd. Det følger av samme bestemmelse at riksvalgstyret skal oversende sine vedtak i klagesaker til Stortinget, som kan overprøve riksvalgstyrets avgjørelser i klagesaker som en del av sin prøving av valgets gyldighet i henhold til Grunnloven § 64.

Vilkårene for klage ved stortingsvalg fremgår av valgloven § 13-1 første til tredje ledd. Alle borgere med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klagen må fremsettes innen sju dager etter valgdagen, eventuelt sju dager etter fylkesvalgstyrets valgoppgjør dersom klagen gjelder dette. Klagen må være skriftlig og skal fremsettes for valgstyret, fylkesvalgstyret, statsforvalteren, departementet eller Stortingets administrasjon.

Komiteen viser til at klagen er innkommet for sent i henhold til klagefristen, og slutter seg til riksvalgstyrets avgjørelser om å avvise klagen på formelt grunnlag.

Komiteen viser for øvrig til departementets vurderinger i de enkelte sakene, som riksvalgstyret har sluttet seg til. I likhet med departementet vil komiteen understreke viktigheten av at protokolleringen av stortingsvalg gjøres i henhold til regelverket. Utilstrekkelige forklaringer ved avvik må unngås, og eventuelle avvik

under opptellingen skal dokumenteres. Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Komiteen har merket seg at departementet i Prop. 45 L (2022–2023) Lov om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgloven) viser til at departementet har igangsatt et utviklingsarbeid i samarbeid med Valgdirektoratet for å forbedre protokolleringen av opptellingen frem mot stortingsvalget 2025.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Riksvalgstyrets avgjørelser datert 14. mars 2023 – av ni klager fra Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård vedrørende stortingsvalget 2021 – vedlegges protokollen.

Oslo, i fullmaktskomiteen, den 5. juni 2023

Sverre Myrli

leder og ordfører

Riksvalgstyrets avgjørelser i klagesaker

VEDLEGG 1

Klage på protokolleringen i Grue kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 9. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Grue kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke burde vært godkjent. Det blir vist til at det er flere stemmesedler i stemmeurnen enn kryss i manntallet. Dette avviket blir ikke forklart i merknadsfeltet. Det blir også vist til at det er flere stemmesedler enn det er kryss i manntallet.

Kommunens behandling av klagen

Kommunen svarte i e-post 13. oktober 2021 på klagen ved å vise til at klagen er kommet inn etter klagefristen og at klageren ikke står i manntallet i valgdistriktet. Departementet forstår dette som at kommunen avviste klagen.

Det ble deretter samme dag klaget på kommunens vedtak om å avvise klagen.

Valgstyret i Grue kommune behandlet klagen i møte 21. november 2022 og vedtok å avvise klagen.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen, og klageren har heller ikke klagerett. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Det er satt 1 526 kryss i manntallet ute i valglokalene på valgtinget i Grue kommune. Det er under den foreløpige opptellingen i valglokalene telt opp 1516 godkjente stemmesedler og 10 blanke stemmesedler, totalt 1 526 stemmesedler. Det er derfor her ikke noe avvik å forklare mellom antall valgtingsstemmesedler i urnen og antall kryss i manntallet.

Det fremgår videre av valgprotokollen til valgstyret i Grue kommune at det er satt 1526 kryss i manntallet ute i valglokalene på valgtinget. I tillegg er det i kommunen avgitt 43 stemmegivninger i særskilt omslag, som alle ble godkjent. Totalt ble det derfor satt 1 569 kryss i manntallet på valgtinget.

Det fremgår videre av valgprotokollen at det er telt opp 1 559 partifordelte stemmesedler og 10 blanke stemmesedler på valgtinget. Totalt er det dermed avgitt 1 569 stemmesedler, dvs. det samme antallet som kryss i manntallet.

Departementet legger etter dette til grunn at det ikke er noe uforklart avvik mellom antall stemmesedler og antall godkjente stemmegivninger (kryss i manntallet) på valgtinget i Grue kommune.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 2

Klage på protokolleringen i Lillehammer kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Lillehammer kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at kommunen i valgprotokollen ikke har angitt årsakene til differansen mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Lillehammer kommune svarte på klagen 16. november 2021. I brevet opplyser kommunen om at klagen ikke vil bli realitetsbehandlet. Det blir vist til at klagefristen er utløpt og at klageren ikke er manntallsført i valgdistriktet.

Kommunen kommenterer likevel de momentene som blir tatt opp i klagen:

Når det oppdages avvik mellom manuelle tellinger og maskinelle tellinger vil vi rutinemessig telle maskinelt minst 1 gang ekstra, på forskjellige skanner, med ulik bemanning. Det er altså ikke slik at det ved en differanse mellom tellingene automatisk legges til grunn at en maskinell telling er korrekt, men etter kontrolltelling der vi har like maskinelle tellinger er dette vår konklusjon. I formularet i valgsystemet, vil ikke alle tellinger framkomme. Kun de som godkjennes.

Vi mener at det på denne måten er sikret at maskinell telling stemmer. Det er også lagt inn sikkerhetstiltak med stikkprøvekontroller for å sikre at resultatene stemmer.

Det ble deretter i e-post 16. november 2021 klaget på at klagen ikke realitetsbehandles.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klager er ikke manntallsført i valgdistriktet. Klagen ble dessuten fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Kontrolltellingen skal skje på den måten valgstyret bestemmer, enten manuelt eller maskinelt. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Veilederen redegjøre også for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Lillehammer har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret begrunner flere steder i protokollen at avviket mellom foreløpig og endelig optelling av ordinære valgtingsstemmer skyldes feil i den manuelle optellingen. Det blir imidlertid ikke nærmere redegjort for hvorfor det konkluderes slik. Lillehammer kommune har i brev til klageren redegjort for at de har foretatt maskinelle kontrolltellingene ved avvik mellom den foreløpige (manuelle) og den endelige (maskinelle) optellingen. I disse kontrollene er det brukt andre maskiner og annet personell enn i opprinnelig telling. Kommunen opplyser også at de i tillegg har foretatt stikkprøvekontroller. Kommunen mener at dette viser at den maskinelle optellingen er den korrekte. Departementet mener det er bra at kommunen har foretatt maskinelle kontrolltellingene og stikkprøvekontroll, men viser til at dette burde ha fremkommet i merknadsfeltet i protokollen.

Departementet finner også grunn til å påpeke at det store avviket mellom antallet godkjente stemmegivninger ved forhåndsstemmegivningen og antallet stemmesedler i den foreløpige optellingen (godkjente, blanke og tvilsomme) av forhåndsstemmene, var en sterk indikasjon på at det var feil i den foreløpige optellingen. Avviket er ikke omtalt i valgprotokollen.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige optelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige optellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 3

Klage på protokolleringen i Nordre Follo kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Nordre Follo kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det i møteboken ikke redegjøres for årsakene til differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen, slik det skal. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Nordre Follo kommune behandlet klagen i møte 9. februar 2022.

Valgstyret fattet følgende vedtak:

Valgstyret avviser klagen og oversender klagen til Riksvalgstyret for endelig behandling der.

Klagen er satt frem for sent jf valgloven § 13-1 pkt 2, og klager har ikke klagerett jf valgloven § 13-1 pkt 1.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

Endelig opptelling i kommunen foregår hos valgstyret, men utføres av valgmedarbeidere. Denne gjøres elektronisk ved hjelp av skanning og elektronisk overføring til valgsystemet EVA. Avvik mellom denne og foreløpige telling forklares og protokolleres. Ser man store eller uforklarlige avvik, må det telles på nytt. Så var ikke tilfelle ved dette valget. Avvikene er forklart og protokollert som feil ved den manuelle tellingen, noe som naturlig kan forekomme etter en lang dag i valglokalet der tellingen tidligst kan starte etter stenging og klargjøring kl. 21.00.

(...)

Selv om kommunedirektøren er overbevist om at valget i Nordre Follo kommune er forsvarlig og korrekt gjennomført og protokollert, vil administrasjonen likevel vurdere punktene klagen tar opp med sikte på ytterligere forbedringer i vårt valgarbeid.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Klager er heller ikke manntallsført i valgdistriktet. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om

manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Nordre Follo kommune har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. I valgprotokollen fremgår det at det totalt var 25 færre partifordelte stemmesedler ved den foreløpige opptellingen enn det var ved den endelige opptellingen av valgtingsstemmene. Det fremgår videre av protokollen at i Vevelstad stemmekrets var 26 stemmer lagt til side som tvilsomme i den foreløpige opptellingen. Disse ble godkjent i den endelige opptellingen. Dette forholdet forklarer dermed i praksis avviket i totalt antall partifordelte stemmesedler mellom den foreløpige og endelige opptellingen.

Det er større avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene. I valgprotokollen blir avviket delvis forklart med forbyttet bunke stemmesedler mellom to partier og delvis med tellefeil. Det er dessuten foretatt en kontrolltelling som ga det samme resultatet. Det fremgår av valgprotokollen at det for flere partier var forholdsvis store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene. Departementet mener at det i en slik situasjon hadde vært fornuftig for eksempel å foreta en manuell stikkprøvekontroll for å styrke antakelsen om at avviket skyldtes tellefeil i den foreløpige opptellingen, selv om en har skannet stemmesedlene to ganger med det samme resultatet. Det vil gi større trygghet for at resultatet er korrekt, ved at det vil kunne avdekke en eventuell kompromittering av eller feil i programvaren. Det vil også bidra til å øke tilliten til at opptellingen har skjedd korrekt. Det bør da fremgå av protokollen at det er foretatt manuelle stikkprøver av kontrollskanningen. Det er imidlertid ikke noe krav etter regelverket at det ved avvik blir foretatt en slik stikkprøvekontroll i tillegg til en maskinell kontrolltelling, jf. veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 4

Klage på protokolleringen i Trondheim kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Trondheim kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det i møteboken ikke redegjøres for årsakene til differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen, slik det skal. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Trondheim kommune besvarte i første omgang klagen administrativt 8. desember 2021. I brevet vises det til at klagefristen var gått ut og at klageren ikke hadde klagerett. Kommunen valgte derfor å svare på klagen som en henvendelse. I kommunens brev til klageren uttaler kommunen blant annet følgende:

Ut fra dine kommentarer forstår vi henvendelsen slik at det er en kritikk mot at feil/avvik i valgprotokollene

- 1. er lite tilgjengelige for allmennheten*
- 2. er for dårlig kommentert.*

Det er vi helt enige i, og vi vil selvsagt gjøre vårt beste for å forbedre dette ved valget i 2023. I den sammenhengen takker vi for tipset om å se til Oslo kommune.

I tillegg vil vi se nærmere på hvordan vi best kan forebygge, oppdage og korrigere ulike typer feil. Som eksempel kan vi nevne at tilfeldige og systematiske feil bør behandles ulikt. Vår erfaring er at tilfeldige feil forekommer oftere ved manuell telling, mens maskinell telling sannsynligvis er mer sårbar for systematiske feil. For å redusere avvikene må feil minimeres ved begge tellemetodene. To uavhengige tellinger gir ikke nødvendigvis svaret på hva som er riktig resultat. Begge metodene må være helt korrekte, og da må vi vite hvilken type feil vi skal minimere i hvert tilfelle.

Tilfeldige feil håndteres i andre sammenhenger ved å gjøre flere observasjoner – som i dette tilfellet vil si flere tellinger på samme måte. Det hjelper imidlertid ikke mot systematiske feil.

Valgdirektoratet har innført en metode med stikkprøvekontroll ved skanningen, der vi sammenligner papirstemmeseddel med stemmeseddel avbildet på skjerm og registreringer EVA Skanning har foretatt. Dette kan være et hjelpemiddel for å oppdage systematiske feil.

Valgstyret i Trondheim kommune behandlet klagen i møte 26. april 2022 etter at departementet i brev 7. april 2022 bad om at kommunens behandling av klagen ble oversendt til riksvalegstyret.

Valgstyret fattet følgende vedtak:

Valgstyret avviser klage fra Hallvard Nygård ettersom klagen ble sendt inn etter den lovbestemte klagefristen. Nygård har heller ikke klagerett i Sør-Trøndelag valgdistrikt.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

Det enkleste hadde vært å avvise klagen på formelt grunnlag uten å gå nærmere inn på hva den handler om. Vår mening er at Nygård har noen gode poenger som vi kan lære av. Møtebøkene er offentlige dokumenter, og selv om de neppe leses av mange, bør innholdet være forståelig og meningsfylt for alle. Eksemplene fra Nygård viser at det ikke er tilfelle.

På den annen side er de bakenforliggende årsakene svært kompliserte. Dette handler om hvordan kommunene skal forholde seg til avvik mellom manuell og maskinell telling.

Valgdirektoratet har lagt ut veiledninger på sine nettsider, men det er vanskelig å fastslå hvor store avvik som kan godtas. I praksis teller vi en tredje gang maskinelt hvis avviket er betydelig.

Nygård nevner imidlertid ikke det som er den store utfordringen i forbindelse med avvikshåndtering, nemlig forskjellen mellom tilfeldige og systematiske feil.

Valgdirektoratet er så vidt inne på det når de skriver: Ved en gjennomgang av avvik anbefales det å se etter systematiske endringer mellom de to tellingene.

Kort fortalt så vil manuell telling ha større sannsynlighet for tilfeldige feil. Slike feil vil imidlertid ikke få særlig stor betydning for valgresultatet, ettersom de nettopp er tilfeldige og i det lange løp vil slå ut forholdsmessig like mye for alle partiene. Maskinell telling har mindre sannsynlighet for tilfeldige feil, og er derfor sånn sett mer pålitelig. Det er imidlertid en fare for at systematiske feil kan oppstå, for eksempel ved en programmeringsfeil. Disse kan i verste fall slå skjevt ut partiene i mellom. Den manuelle tellingen tjener derfor først og fremst som en mulighet for å avsløre slike systematiske feil. Det er denne vurderingen Valgdirektoratet ber oss spesielt om å se nøye på. Det har vi gjort, men vi ser at det ikke kommer fram i møteboka. Dette skal vi forbedre til neste valg.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 16. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Klager er heller ikke manntallsført i valgdistriktet. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Trondheim kommune har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Valgstyret begrunner flere steder i protokollen at avviket mellom foreløpig og endelig opptelling av ordinære valgtingsstemmer skyldes tellefeil i den manuelle opptellingen. Det vil etter departementets vurdering kunne være en tilstrekkelig forklaring dersom valgstyret mener at størrelsen på avviket ikke er større enn at det kan aksepteres. Ved større avvik mener departementet det vil være naturlig å foreta manuelle stikkprøver, selv om en har skannet stemmesedlene to ganger med det samme resultatet. Det vil gi større trygghet for at resultatet er korrekt, ved at det vil kunne avdekke en eventuell kompromittering av eller feil i programvaren. Det vil også bidra til å øke tilliten til at opptellingen har skjedd korrekt. Det bør da fremgå av protokollen at det er foretatt manuelle stikkprøver av kontrollskanningen. Det er imidlertid ikke noe krav etter regelverket at det ved avvik blir foretatt en slik stikkprøvekontroll i tillegg til en maskinell kontrolltelling, jf. veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet ser at Trondheim kommune er enig i at avvik mellom foreløpig og endelig opptelling er for dårlig forklart i valgprotokollen, og at kommunen vil gjøre sitt beste for å forbedre dette til neste valg. Kommunen sier også at den til neste valg vil forbedre forklaringen i valgprotokollen av hvilke tiltak som er gjennomført for å avsløre systematiske feil.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 5

Klage på protokolleringen i Flå kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Flå kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det i møteboken ikke redegjøres for årsakene til differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen, slik det skal. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Flå kommune opplyste i e-post til klageren 17. november 2021 at kommunen hadde sendt klageren feil valgprotokoll for valgstyret. I den endelige protokollen var det ikke avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen, og det var derfor ikke noe avvik å forklare i merknadsfeltene.

Valgstyret i Flå kommune behandlet klagen i møte 2. mai 2022 etter at departementet i brev 7. april 2022 bad om at kommunens behandling av klagen ble oversendt til riksvalegstyret.

Valgstyret vedtok å avvise klagen, da den var satt frem for sent, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

Flå kommune sendte feil fil av valgprotokoll for valgstyret, og da ble også grunnlaget for klagen feil.

Det ble sendt usignert pdf av riktig valgprotokoll direkte fra EVA Admin, printet ut 17.11.2021. I denne riktige valgprotokollen var det ingen avvik.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgstyret i Flå kommune har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Som det fremgår av saksfremstillingen til valgstyret, ble imidlertid feil fil av valgstyrets protokoll sendt til klageren i første omgang. I den versjonen av protokollen er det et avvik på 30 stemmer mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedlene. Etter departementets vurdering skyldes avviket at kategorien «sent innkomne forhåndsstemmesedler» ikke er tatt med i den endelige opptellingen i den først utsendte versjonen av valgprotokollen. Dette er rettet opp i den endelige valgprotokollen til valgstyret. Det fremgår av denne protokollen at det ikke er noe avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmesedler. Det er således ikke noe avvik som skal forklares. Departementet finner likevel grunn til å påpeke at det er uheldig at feil valgprotokoll ble utlevert til klageren.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 6

Klage på protokolleringen i Stange kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 16. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Stange kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det i møteboken ikke redegjøres for årsakene til differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen, slik det skal. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Stange kommune behandlet klagen i møte 18. mai 2022. Valgstyret vedtok å avvise klagen, da den var satt frem for sent, jf. valgloven § 13-1 andre ledd. Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

Det telles 12464 stemmer manuelt og erfaringen fra de siste valgene er at det vil oppstå avvik enten ved telling eller ved summering, men (...) et totalt avvik på -3 stemmer mellom foreløpig og endelig opptelling betegnes som akseptabelt.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 16. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Klager er heller ikke manntallsført i valgdistriktet. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgstyret i Stange kommune har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. Departementet vil peke på at dersom valgstyret mente at avvikene var akseptable, slik det synes å være lagt til grunn i saksfremstillingen til valgstyret, burde dette etter departementets vurdering ha fremkommet av valgprotokollen.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling av stemmesedlene avviker minimalt fra den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 7

Klage på protokolleringen i Bjerkreim kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Bjerkreim kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det er flere stemmesedler enn kryss i manntallet. Dette avviket blir ikke forklart i merknadsfeltet.

Kommunens behandling av klagen

Kommunen svarte på klagen ved å vise til at det ikke var avvik mellom antall kryss i manntallet og antall stemmesedler. I svaret uttaler kommunen blant annet følgende:

Tallene i Bjerkreim kommune sin valgprotokoll er rette.

(...) Kryss i manntallet på valgtinget er 699, pluss 7 i særskilt omslag (disse er krysset av i manntallet etter stenging) = 706 (totalt antall kryss), minus 4 blanke = 702 godkjente stemmesedler til partifordeling.

Dette stemmer, og da er det ikke noe som skal forklares.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen, og klageren har heller ikke klagerett. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret i Bjerkreim kommune at det ble satt 699 kryss i manntallet i valglokalene på valgtinget. I tillegg er det i kommunen avgitt 15 stemmegivninger i særskilt omslag, hvorav 7 ble godkjent. Totalt ble det derfor satt 706 kryss i manntallet på valgtinget.

Det fremgår videre av valgprotokollen at det ble telt opp 702 partifordelte stemmesedler og 4 blanke stemmesedler. Totalt ble det dermed avgitt 706 stemmesedler, dvs. det samme antallet som kryss i manntallet.

Departementet legger etter dette til grunn at det ikke er noe uforklart avvik mellom antall stemmesedler og antall godkjente stemmegivninger (kryss i manntallet) ved stortingsvalget 2021 i Bjerkreim kommune.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 8

Klage på protokolleringen i Nordkapp kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 15. november 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Nordkapp kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Det blir vist til at det i møteboken ikke redegjøres for årsakene til differanse mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av forhåndsstemmene, slik det skal. Det vises også til at det ikke er redegjort for kontrolltiltak som er gjennomført for å forklare avvikene mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Kommunens behandling av klagen

Valgstyret i Nordkapp kommune behandlet klagen i møte 16. juni 2022.

Valgstyret fattet følgende vedtak:

Klagen tas til orientering og avvises i henhold til valglovens § 13-1.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det blant annet følgende:

Endelig opptelling skjedde elektronisk og ble foretatt flere ganger på grunn av differanse mellom foreløpig opptelling og endelig opptelling. Dette ble gjennomført med 3 valgmedarbeidere til stede. Vår konklusjon ble at endelig opptelling er korrekt.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 15. november 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen. Klager er heller ikke manntallsført i valgdistriktet. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Valgstyret i Nordkapp kommune har benyttet det fastsatte formularet ved protokolleringen av valget. I valgprotokollen fremgår det at det totalt var 8 flere partifordelte stemmesedler ved den foreløpige opptellingen (801) enn det var ved den endelige opptellingen (793) av forhåndsstemmesedlene. I valgprotokollen blir dette avviket blant annet forklart med «6 forkastete stemmesedler» blant sent innkomne stemmesedler/stemmesedler som er lagt til side. Departementet tolker dette som at 6 av stemmesedlene som ble godkjent i den foreløpige opptellingen, ble forkastet i den

endelige opptellingen. Dette høres i utgangspunktet ut som en sannsynlig forklaring på noe av avviket. Problemet er imidlertid at det i møteboken oppgis at det kun var to forkastede stemmesedler i denne kategorien forhåndsstemmesedler. Forklaringen som oppgis for avviket, støttes dermed ikke av de andre opplysningene i valgprotokollen.

Det vil ofte kunne oppstå mindre avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Etter departementets vurdering vil det ikke alltid være mulig å kunne forklare dette avviket utover at det har forekommet tellefeil. Ved avvik må valgstyret vurdere om avviket er så lite at det kan godtas, eller om det må foretas en kontrolltelling av stemmesedlene. I saksfremstillingen til valgstyrets behandling av klager blir det opplyst om at den endelige opptellingen av forhåndsstemmene ble foretatt flere ganger på grunn av avviket mellom den foreløpige og den endelige opptellingen.

Departementet mener utilstrekkelige forklaringer på avvik er uheldig. Gjennomgang av valgprotokollene er viktig ved kontrollen og godkjenningen av valget.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven § 10-9.

Fylkeskommunens kontrolltelling avviker noe fra den endelige opptellingen til kommunen. Fylkeskommunen telte opp totalt 9 forhåndsstemmesedler mer enn det kommunen gjorde, hvorav fire skyldtes at fylkeskommunen godkjente fire forhåndsstemmesedler som kommunen hadde forkastet.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

VEDLEGG 9

Klage på protokolleringen i Vågan kommune ved stortingsvalget i 2021

Sakens bakgrunn

Twitteriatet for Valgkontroll ved Hallvard Nygård klaget i e-post 10. oktober 2021 på valgstyrets protokollering av stortingsvalget i 2021 i Vågan kommune. Klager viser til at kommunen ved utfyllingen av protokollen ikke har fulgt kravene til protokollering i valgforskriften, og at protokollen derfor ikke kan godkjennes. Klagen omhandler flere forhold.

1. Det er ikke redegjort for avvik mellom antall stemmesedler i urne og antall kryss i manntall på valgtinget.
2. Det er flere stemmesedler enn kryss i manntallet.
3. Der er ikke redegjort for avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen av stemmesedler avgitt på valgtinget.

Kommunens behandling av klagen

Vågan kommune behandlet ikke klagen når de fikk den. Bakgrunnen for dette var at de mottok klagen tre uker etter klagefristen. Kommunen anså henvendelsen som «uaktuell», både fordi klagefristen var utløpt og fordi klager ikke hadde klagerett.

Valgstyret i Vågan kommune behandlet klagen i møte 5. desember 2022 etter at departementet i brev 7. april 2022 bad om at kommunens behandling av klagen ble oversendt til riksvalegstyret.

Valgstyret fattet følgende vedtak:

Valgstyret i Vågan kommune avviser klagen da den var fremsatt etter klagefristens utløp, samt at klager ikke var tilhørende Nordland fylke jfr Vl § 13-1, 1. og 2. ledd.

Innholdet i klagen blir kommentert i saksfremlegget til møtet i valgstyret. Her står det:

-Avvik i antall sedler i urne mot kryss i manntall er kommentert av stemmestyret i valgkretsen, og vi har ingen annen forklaring. (...)

-Avvik mellom foreløpig og endelig telling.

Her var antall stemmesedler det samme i begge tellingene, og da viser ikke EVA avvik, og krever ikke kommentar. Men registreringen viser at man har feilsortert stemmesedler ved manuell telling.

Valgdirektoratets merknader

Departementet har bedt Valgdirektoratet undersøke om det i Svolve stemmekrets har blitt foretatt manntallssøk på personer, uten at det ble satt kryss i manntallet for disse personene. Valgdirektoratet har svart at de ikke lenger har tilgang til loggene som kunne ha vist om det hadde blitt foretatt slike manntallssøk.

Departementets merknader

Det følger av valgloven § 13-1 første ledd at alle med stemmerett kan klage på forhold i forbindelse med forberedelsen og gjennomføringen av stortingsvalget i det valgdistriktet vedkommende er manntallsført. Klage må fremmes innen syv dager etter valgdagen, jf. andre ledd. Klagen ble fremmet 10. oktober 2021, dvs. etter utløpet av klagefristen, og klageren har heller ikke klagerett. Departementet anbefaler derfor at klagen avvises.

Selv om departementet anbefaler å avvise klagen, finner departementet likevel grunn til å komme med enkelte merknader til klagen.

Departementet viser til at det er valgstyret som er ansvarlig for opptelling av stemmesedler, jf. valgloven § 10-4 første ledd. Valgloven inneholder i § 10-7 bestemmelser om protokollering av valg. Valgstyret skal etter andre ledd føre protokoll i forbindelse med forberedelser og gjennomføring av valg. Departementet kan gi forskrift om protokollering av valg, jf. § 10-10. Slik forskrift er gitt i valgforskriften § 41, som inneholder en bestemmelse om fastsetting av formular for protokollering av valg. Det følger av andre punktum i bestemmelsen at valgmyndighetene er forpliktet til å benytte de fastsatte formularene.

Protokollering av valg skal sikre valget notoritet og at det er gjennomført i henhold til regelverket, jf. Ot.prp. nr. 45 (2001–2002) s. 218. Protokollene utgjør også grunnlaget for kontroll og godkjenning av valget etter valgloven kapittel 13.

Valgforskriften § 37a fastsetter at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt. Dette skal sikre to uavhengige opptellinger og dermed et korrekt opptellingsresultat. Det følger av valgstyrets ansvar for opptellingen at det må kontrolltelle stemmesedlene dersom det er for store avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen. Det er ikke fastsatt nærmere regler for hvordan en slik kontrolltelling skal skje. Departementet har imidlertid utarbeidet en veileder om manuell foreløpig opptelling etter valgforskriften § 37a. Veilederen beskriver regler og rutiner for manuell opptelling av stemmesedler. I tillegg utdyper den valgstyrets ansvar for å gjennomføre kontrolltelling ved avvik. Departementet understreker i veiledningen at avvik i opptellingen skal grunngis i protokollen. Det blir også redegjort for gjennomføring av stikkprøvekontroller i opptellingen.

Om avviket mellom antall stemmesedler i urne og antall kryss i manntall

Det fremgår av valgprotokollen til valgstyret i Vågan kommune at det ble satt 2041 kryss i manntallet i valglokalene på valgtinget, mens det ble telt opp 2 062 stemmesedler i urne. Avviket knytter seg til at det i Svolvær stemmekrets ble telt opp 21 flere stemmesedler i urne enn det ble satt kryss i manntall. I valgprotokollen blir avviket kommentert slik (fra stemmestyrets møtebok):

Uerfarne skoleelever kan ha glemt å registrere. Må i den forbindelse påpeke at jeg ikke har observert noen feil men finner ingen annen forklaring.

Departementet understreker at det er redegjort for avviket i valgprotokollen. Det er ikke fremkommet indikasjoner på at det er andre årsaker til det påpekte avviket. Departementet mener derfor at den mest sannsynlige årsaken til avviket er at én eller flere stemmemottakere i et fåtall tilfeller har glemt å sette kryss ved velgerens navn i manntallet. Departementet understreker at det er viktig at alle stemmemottakere får god opplæring for å unngå at slike feil oppstår.

Om flere stemmesedler enn kryss i manntallet

Klager viser til at det er 4 859 stemmesedler, men bare 4 852 kryss i manntallet, dvs. 7 flere stemmesedler enn det skulle ha vært. Departementet er enig med klager i at det er satt 4 852 kryss i manntallet. Departementet mener imidlertid at det av

valgprotokollen fremgår at det til sammen er avgitt 4 874 stemmesedler. Disse fordeler seg på 4 840 partifordelte stemmesedler, 32 blanke stemmesedler og 2 forkastede stemmesedler. Det er således 22 flere stemmesedler enn kryss i manntallet.

Kommunen har forklart at de ikke har noen annen forklaring på avviket mellom antall stemmesedler i urne og antall kryss i manntallet enn at stemmemottaker(ne) i Svolvær stemmekrets i enkelte tilfeller har glemt å krysse av ved velgerens navn i manntallet. I denne kretsen var det 21 flere stemmesedler i urnen enn kryss i manntallet. Dette forholdet er etter departementets vurdering hovedforklaringen til at det er 22 flere stemmesedler enn kryss i manntallet ved kommunestyrevalget i Vågan kommune.

Om avvik mellom den foreløpige og den endelige opptellingen

Totalt antall partifordelte stemmesedler er likt ved den foreløpig og den endelige opptellingen av valgtingsstemmesedlene. Fordelingen av stemmer til de ulike partiene, er imidlertid ikke lik ved de to opptellingene.

Departementet forstår Vågan kommune slik at så lenge det totale antallet stemmesedler er det samme ved de to tellingene, mener kommunen at det ikke er påkrevd å kommentere avvik mellom partiene. Departementet er ikke enig i at valgprotokollen skal forstås slik.

Det var avvik mellom den foreløpig og den endelige opptellingen for fire partier. Dette fremkommer av valgprotokollen, men avviket kommenteres ikke. I saksfremstillingen til valgstyrets behandling av klagen forklares avviket med at «man har feilsortert stemmesedler ved manuell telling». Som ansvarlig for opptellingen må valgstyret da ta stilling til om avviket kan aksepteres uten å foreta en kontrolltelling, eller om det skal foretas en kontrolltelling. Uavhengig av hvilken løsning som blir valgt, skal det etter departementets vurdering redegjøres for den valgte løsningen i valgprotokollen.

Departementet finner til slutt grunn til å understreke at manglende/utilstrekkelig forklaring på avvik i protokollen ikke i seg selv er feil som antas å ha hatt innflytelse på utfallet av valget. Departementet peker i denne forbindelse blant annet på at valgstyrenes endelige opptelling blir kontrolltelt av fylkesvalgstyrene, jf. valgloven

§ 10-9. Fylkeskommunens kontrolltelling samsvarer med den endelige opptellingen til kommunen.

Riksvalgstyrets vedtak

1. Riksvalgstyret slutter seg til departementets vurdering.
2. Klagen avvises.

